PLAN DZIAŁANIA
KT NR 92
ds. Nasion Roślin Oleistych, Tłuszczów Roślinnych i Zwierzęcych oraz ich Produktów Ubocznych

SPIS TREŚCI

1. OPIS DZIAŁALNOŚCI OT 2
2. ŚRODOWISKO BIZNESOWE OT 3
3. ASPEKTY DOTYCZĄCE OCHRONY ŚRODOWISKA W PRACACH OT 4
4. OCZEKIWANE KORZYŚCI Z REALIZACJI PRAC OT 5
5. CZŁONKOSTWO W OT 5
6. CELE OT I STRATEGIA ICH REALIZACJI 6
7. WPROWADZANIE NOWYCH TN DO PROGRAMU PRAC 6
8. CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA REALIZACJĘ PROGRAMU PRAC OT 6
9. PROPOZYCJE ZAGADNIEŃ, TEMATÓW NORMALIZACYJNYCH, DLA KTÓRYCH OT PRZEWIDUJE POZYSKANIE ZAMAWIAJĄCYCH W RAMACH PRAC NA ZAMÓWIENIE 7

1. OPIS DZIAŁALNOŚCI OT

KT 92 zajmuje się działalnością normalizacyjną dotyczącą metod badań nasion roślin oleistych, tłuszczów roślinnych i zwierzęcych oraz ich produktów ubocznych, a także produktów przetwarzania olejów i tłuszczów, tj. estrów metylowych kwasów tłuszczowych (FAME – biodiesel). W obszarze działalności KT 92 znajdują się wszelkie zagadnienia analityczne, stanowiące przedmioty wszystkich norm TC 307 w CEN oraz wybranych norm ISO/TC 34, TC 34/SC 2, TC 34/SC 11 i TC 353 w ISO, szczególnie tych, które dotyczą bezpieczeństwa olejów i tłuszczów jako żywności i pasz lub związane są z ochroną środowiska oraz bezpieczeństwem pracy. A także normalizacja w dziedzinie systemów bezpieczeństwa, ochrony i jakości urządzeń oraz czynności dla konopi indyjskich.

Rynek, na którym działa KT 92 obejmuje producentów i odbiorców: nasion roślin oleistych, olejów i tłuszczów roślinnych oraz zwierzęcych, produktów ubocznych z odtłuszczonych nasion oraz z procesu rafinacji olejów i tłuszczów, estrów metylowych kwasów tłuszczowych, a także konopi indyjskich. Zaliczają się również do tego rynku instytucje ochrony zdrowia i bezpieczeństwa konsumentów, izby i urzędy celne, organizacje konsumenckie oraz instytucje naukowo-badawcze.

Instytucje wchodzące w skład rynku znajdują się w sektorze rolnictwa oraz w przemyśle spożywczym, paszowym i utylizacyjnym, chemicznym, paliwowo-energetycznym. Są to także instytucje podległe Ministrowi Zdrowia oraz Ministrowi Finansów, a także instytucje niezależne zajmujące się kontrolą jakości.

Przemysł tłuszczowy w Polsce wyróżnia, w porównaniu z innymi branżami przemysłu spożywczego, szczególnie wysoka koncentracja rynku i koncentracja produkcji.

Jedynym krajowym surowcem oleistym, uprawianym w skali przemysłowej, jest rzepak. Wydobyty z nasion olej rzepakowy stanowi podstawowy surowiec dla zakładów produkujących oleje i tłuszcze jadalne oraz produkty ich przetwarzania w postaci FAME. Produktami ubocznymi tych zakładów są przede wszystkim makuch i śruta rzepakowa, kwasy tłuszczowe, lecytyna oraz koncentraty steroli i tokoferoli. W przypadku produkcji FAME produktem ubocznym jest również glicerol.

Główne korzyści wynikające z działalności KT 92 wiążą się bezpośrednio z jakością i bezpieczeństwem olejów i tłuszczów jadalnych oraz pasz, a więc dotyczą ochrony zdrowia publicznego. Nie mniej ważną korzyścią, związaną z opracowywaniem i wdrażaniem norm europejskich i światowych jest likwidowanie technicznej bariery, jaką stanowi odmienność norm w różnych państwach, w swobodnym przepływie towarów i usług w międzynarodowej wymianie dóbr. Uczestnictwo krajowych laboratoriów w tzw. ring testach przyczynia się do ustalania precyzji metod badawczych, przez co eliminowane są konflikty pomiędzy dostawcami i odbiorcami towarów. Działalność KT 92 wpływa również na poprawę bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochronę środowiska poprzez opracowywanie nowych i nowelizację dotychczasowych norm, w kierunku instrumentalizacji metod badań, eliminowania związków toksycznych oraz zastępowania rozpuszczalników szkodliwych przez mniej niebezpieczne. W przypadku FAME, opracowywanie i wdrażanie metod badań ma bezpośredni związek z ochroną środowiska.

Priorytety pracy KT 92 obejmują ścisłą współpracę z CEN/TC 307, ISO/TC 353, ISO/TC 34, ISO/TC 34/SC 2 oraz ISO/TC 34/SC 11 przy opracowywaniu norm europejskich

i międzynarodowych, przede wszystkim dotyczących bezpieczeństwa żywności i pasz oraz jakości biopaliw, w celu uzyskania jak największej harmonizacji metod badawczych w państwach członkowskich UE i w skali światowej. Obejmują również sprawne wdrażanie polskich wersji EN i ISO.

2. ŚRODOWISKO BIZNESOWE OT

Opis środowiska biznesowego

Na działalność gospodarczą objętą zakresem KT znaczący wpływ mają następujące uwarunkowania polityczne, gospodarcze, techniczne, prawne, społeczne i/lub aspekty regionalne/międzynarodowe:

Ww. uwarunkowania wynikają w bardzo dużym stopniu z przynależności Polski do międzynarodowej wspólnoty polityczno-gospodarczej oraz z członkostwa PKN w ISO i w CEN. Z tą przynależnością i członkostwem związane są określone prawa i obowiązki, przywileje oraz ograniczenia.

Transformacja systemowa gospodarki w Polsce po 1989 r. miała na celu m. in. zniesienie wszelkich barier w przepływie towarów i usług w międzynarodowej wymianie dóbr. Jedną z barier technicznych stanowiła odmienność norm w różnych krajach. Transformacja wymusiła konieczność stosowania zharmonizowanych metod badania surowców i produktów znajdujących się m. in. na rynku olejów i tłuszczów. PKN rozpoczął intensywną współpracę z ISO oraz z CEN. Wprawdzie Polska należała do założycieli ISO/TC 34/SC 11 (1947 r., Londyn), ale współpraca z tym Podkomitetem aż do przełomu lat 80/90 miała charakter jedynie formalny. W roku 1994 utworzono w PKN Normalizacyjną Komisję Problemową nr 92 ds. Tłuszczów Roślinnych i Zwierzęcych, odpowiadającą obszarowi działalności ISO/TC 34/SC11.

1 stycznia 2004 r. PKN otrzymał status członka CEN. Po akcesji Polski do Unii Europejskiej i włączeniu w grudniu 2007 r. do zakresu działania komitetu nasion roślin oleistych KT 92 zmienił nazwę na Komitet Techniczny ds. Nasion Roślin Oleistych, Tłuszczów Roślinnych i Zwierzęcych oraz ich Produktów Ubocznych.

Poniżej przedstawiono bardziej szczegółowe uwarunkowania o znaczącym wpływie na działalność gospodarczą objętą zakresem KT.

Struktura przemysłu

Działalność gospodarcza objęta zakresem KT 92 związana jest z produkcją wyrobów przeznaczonych na cele jadalne i paszowe, techniczne oraz paliwowe. Przemysł tłuszczowy w Polsce, obejmujący wytwarzanie olejów i tłuszczów roślinnych, wyróżnia, w porównaniu z innymi branżami przemysłu spożywczego, szczególnie wysoka koncentracja rynku i koncentracja produkcji. Około 90% krajowego przerobu rzepaku przypada na największe zakłady przetwórcze, w tym przedsiębiorstwa zrzeszone w Polskim Stowarzyszeniu Producentów Oleju. Do głównych podmiotów branży należą m.in. m.in.Bunge Polska sp. z o.o., ADM Szamotuły sp. z o.o., ADM Czernin S.A., Staoil sp. z o.o., Komagra sp. z o.o., Best Oilsp. z o.o., Louis Dreyfus Company Bodaczów sp. z o.o., Zakłady Tłuszczowe Bielmar sp z o.o., Agrolok sp z o.o., Grupa Wilmar Marek Wilczyński S.K.A.. Potencjał aktualnych możliwości przetwórstwa nasion rzepaku, jakim dysponują

członkowie PSPO, to ponad 4 mln ton[1)]. Przerób rzepaku w 2025 roku w tych tłoczniach wyniósł łącznie 3,55 mln ton i był niższy od rekordowego pod tym względem 2024 roku o 95 tys. ton. Produkcja oleju surowego w 2025 roku w firmach członkowskich PSPO wyniosła 1,5 mln ton[2)]. Drugą grupę stanowią małe tłocznie olejów, produkujące głównie niewielkie ilości olejów tłoczonych na zimno. Jednak ich ilość jest zmienna - są to często bardzo małe firmy wytwarzające oleje na cele spożywcze, kosmetyczne lub oferowane jako suplementy diety.

Surowiec dla krajowego przemysłu tłuszczowego pozyskiwany jest głównie z przetwórstwa nasion rzepaku. Jednak jak wynika z raportów PSPO, szacuje się, że w najbliższych latach niedobór tego surowca z upraw krajowych można określić na ok. 0,5 mln ton, co skłania producentów do przygotowania się do importu i przerobu alternatywnego surowca np. szeroko dostępnej na rynku światowym soi. Oprócz oleju rzepakowego przemysł tłuszczowy korzysta z olejów surowych, importowanych z krajów UE (głównie olej słonecznikowy i sojowy) oraz z olejów i tłuszczów surowych lub rafinowanych spoza EU (olej palmowy i jego frakcje, olej kokosowy, arachidowy, tłuszcz kakaowy i in.). Podstawowym rynkiem zbytu dla przemysłu tłuszczowego jest rynek krajowy. W latach dużych zbiorów rzepaku odnotowuje się eksport nasion, oleju surowego i śruty. Warto wspomnieć o rosnącym udziale oliwy z oliwek na krajowym rynku tłuszczowym. Wyższa cena tego produktu jest źródłem prób zafałszowania, co uzasadnia potrzebę znormalizowanej metodyki badania autentyczności tych olejów.

Głównym produktem zakładów tłuszczowych jest olej surowy, jadalny olej rafinowany i śruta rzepakowa wykorzystywana w produkcji pasz. Ważnym i dynamicznie rozwijającym się segmentem są też tłuszcze techniczne, wykorzystywane m.in. do produkcji FAME/RME (biodiesel).

Aspekty techniczne

Obserwowany w ostatnim trzydziestoleciu bardzo szybki rozwój technologii przetwórczych oraz nauk medycznych, chemicznych, biochemicznych, nauk

o żywieniu i nauk pokrewnych generuje potrzebę kontroli coraz większej liczby wskaźników jakościowych w produktach objętych zakresem KT 92. Jednocześnie występuje również szybki rozwój technik analitycznych w kierunku ich instrumentalizacji, zmniejszenia ilości próbki i ilości stosowanych odczynników, wyeliminowania odczynników toksycznych oraz zastępowania rozpuszczalników niebezpiecznych dla środowiska przez mniej szkodliwe. KT 92 stanowi krajowe forum do prac nad harmonizacją europejskich i światowych norm, opisujących nowoczesne metody badań rynkowych produktów tłuszczowych.

3. ASPEKTY DOTYCZĄCE OCHRONY ŚRODOWISKA W PRACACH OT

Tematyka działalności KT 92 powiązana jest z ochroną środowiska, poprzez opracowywanie i wdrażanie m. in norm na metody badań FAME. Stosowanie tych norm umożliwia wprowadzenie na rynek paliw transportowych FAME, pozyskiwanych z odnawialnych źródeł energii. Dzięki stosowaniu FAME obniża się zużycie paliw kopalnych.

[1)] https://pspo.com.pl/519,KOMUNIKAT-PRASOWY-PSPO:-%E2%80%9EPrzerob-rzepaku-w-Polsce-potwierdza-ze-sytuacja-k,aktualnosci.html

[2)] https://www.topagrar.pl/articles/ceny-rzepaku/z-przerobem-rzepaku-nie-jest-dobrze-moze-chociaz-ceny-uraduja-2638432

Działalność KT 92 związana jest również z ochroną środowiska poprzez wdrażanie norm na metody badań, w których zmniejszono do niezbędnego minimum ilości rozpuszczalników organicznych oraz wyeliminowano substancje toksyczne.

KT 92 stara się zidentyfikować wszystkie istotne aspekty środowiskowe dla opracowywanych/nowelizowanych norm i dokumentów normalizacyjnych.

4. OCZEKIWANE KORZYŚCI Z REALIZACJI PRAC OT

Do podstawowych korzyści z realizacji prac KT 92 należą:

- Poprawa bezpieczeństwa i jakości olejów i tłuszczów jadalnych oraz pasz,
- Likwidowanie barier w swobodnym przepływie towarów i usług w UE oraz w handlu światowym, poprzez wdrażanie zharmonizowanych Norm Europejskich i innych światowych organizacji na metody badań surowców i produktów tłuszczowych oraz produktów ubocznych,
- Ochrona środowiska naturalnego przez opracowywanie i wdrażanie norm europejskich i światowych określających metody badań jakości FAME, dzięki czemu możliwe staje się zastępowanie części paliw węglowodorowych stosowanych w transporcie (pochodzących z przetwórstwa ropy naftowej) przez FAME (energia z zasobów odnawialnych),
- Poprawa BHP w laboratoriach kontrolnych i badawczych oraz ochrona środowiska poprzez opracowywanie nowych i nowelizację dotychczasowych norm w kierunku instrumentalizacji metod badań, eliminowania związków toksycznych oraz zastępowania rozpuszczalników szkodliwych przez mniej niebezpieczne.

5. CZŁONKOSTWO W OT

Zgodnie z aktualnym Zarządzeniem Prezesa PKN w sprawie Organów Technicznych powoływanych przez Prezesa PKN, podstawy ich powoływania oraz zasad powoływania członków i osób funkcyjnych w tych organach, każdy podmiot krajowy zainteresowany daną tematyką ma prawo zgłosić chęć uczestnictwa w OT i po spełnieniu wymogów proceduralnych (procedura Z2-P3 w powiązaniu z Z2-P1) stać się członkiem OT. Każdy członek OT realizuje zadania poprzez swoich reprezentantów.

Członkostwo w OT:

- Otwiera możliwość wpływania na treść tworzonych norm na poziomach międzynarodowym, europejskim i krajowym;
- Zapewnia dostęp do treści projektów Norm Międzynarodowych, Norm Europejskich, norm krajowych w zakresie tematycznym OT;
- Daje możliwość kształtowania programu prac normalizacyjnych, co pozwala właściwie planować inwestycje i w konsekwencji zyskać przewagę nad konkurencją;
- Ułatwia kontakty biznesowe.

Aktualny skład OT i kontakt do Przewodniczącego OT, Sekretarza OT, właściwego Sektora WPN jest podany na stronie www.pkn.pl, w *Wykazie OT*.

6. CELE OT I STRATEGIA ICH REALIZACJI

Głównym celem KT 92 jest:

- Harmonizacja i wdrażanie nowoczesnych technik instrumentalnych,
- Zapewnienie bezpieczeństwa i jakości produktu – Nasion Roślin Oleistych, Tłuszczów Roślinnych i Zwierzęcych oraz ich Produktów Ubocznych,
- Eliminowanie barier technicznych w handlu – ułatwienie handlu w kraju, Europie i świecie.

Powyższe cele mogą być osiągnięte przez:

- Tłumaczenia Norm Europejskich,
- Wdrożenia do zbioru PN norm ISO,
- Inicjatywy europejskie i/lub międzynarodowe – propozycje norm, specyfikacji technicznych lub raportów technicznych.

Strategia ustalona do osiągnięcia celów KT

- Aktywny udział w opracowywaniu Norm Europejskich i Międzynarodowych,
- Opiniowanie bieżących dokumentów normalizacyjnych CEN/TC 307, ISO TC 34/SC 2, ISO TC 34/SC11 i ISO/TC 353,
- Aktywne uczestnictwo w głosowaniach KT;
- Wprowadzanie do zbioru PN metodą tłumaczenia przede wszystkim Norm Europejskich zharmonizowanych,
- Podejmowanie działań w kierunku uzyskiwania zgłoszeń krajowych laboratoriów do uczestnictwa w badaniach międzylaboratoryjnych,
- Analiza nowowydanych norm EN i ISO pod względem priorytetów KT 92,
- Powoływanie Grup Projektowych do określonych tematów oraz koordynowanie ich działania.

7. WPROWADZANIE NOWYCH TN DO PROGRAMU PRAC

Każdy zainteresowany ma możliwość zgłaszania tematów normalizacyjnych (TN) z zakresu działania OT wypełniając Karty nowego tematu (KNT) lub Karty propozycji tematu normalizacyjnego (KPT).

Każdy zgłoszony TN, po akceptacji OT, jest wprowadzany do programu prac OT. OT decyduje o kontynuacji lub zaniechaniu tematu normalizacyjnego.

W programie prac prezentowane są wszystkie TN będące aktualnie w opracowaniu.

Program prac OT znajduje się na stronie www.pkn.pl , w *Wykazie OT,* po wybraniu numeru właściwego OT.

8. CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA REALIZACJĘ PROGRAMU PRAC OT

Czynniki wpływające na realizacje programu prac OT:

- Brak lub ograniczone środki finansowe na opracowanie danej PN (w przypadku tłumaczeń),
- Trudności z uzyskiwaniem środków na ściślejszą współpracę z CEN/TC 307 oraz ISO/TC 34/SC 11 czy ISO/TC 34/SC 2 (wyjazdy na posiedzenia specjalistów, grup roboczych, itp.),
- Trudności z pozyskiwaniem zgłoszeń krajowych laboratoriów do uczestnictwa w badaniach międzylaboratoryjnych.

9. PROPOZYCJE ZAGADNIEŃ, TEMATÓW NORMALIZACYJNYCH, DLA KTÓRYCH OT PRZEWIDUJE POZYSKANIE ZAMAWIAJĄCYCH W RAMACH PRAC NA ZAMÓWIENIE

Komitet Techniczny 92 ma w planach systematyczne wprowadzanie metodą tłumaczenia do zbioru PN, Norm Europejskich przyjętych wcześniej w języku oryginału oraz Norm Międzynarodowych, w zależności od zainteresowania. Komitet jest otwarty na propozycje nowych tematów, które będą rozpoczynane w zależności od potrzeb środowiska i zgłoszeń gotowości finansowania takich prac.